

SEMINARIEDAG OM VINDKRAFT 2008-12-04.

Visuella störningar och påverkan på landskapsbilden

Landskap

Den europeiska landskapskonventionen definierar landskap som ”Ett område sådant det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspelet mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”.

I Boverkets remissförslag till Vindkraftshandboken 2007-08-30 beskrivs en metod för landskapsanalys för vindkraftsutbyggnad. Det kan sammanfattas i följande:

I landskapsanalysen redovisas landskapets förutsättningar, karaktärer och kvaliteter, vilka ställs mot eventuella krav och påverkan på landskapet. Landskapsanalyser kan göras med olika metoder och utgångspunkter tex naturgeografiskt, kulturhistoriskt eller visuellt. Landskapsbild beskriver hur landskapet uppfattas visuellt.

När landskapets tålighet översiktligt beskrivs är tyngdpunkten på den visuella analysen. Landskapet beskrivs med begrepp som skala, struktur, rumslighet, rumsavgränsningar mm.

Synlighet och dominans

Vindkraftverk avviker i form och överstiger i höjdskala flertalet objekt i landskapet. Ofta blir de med sin storlek eller antal visuellt dominerande inslag i landskapet. Genom att rotorbladen rör sig drar de blickarna till sig. Med en utbyggnad av vindkraft kommer landskapet att förändras. Det är därför mycket viktigt att förändringen sker med hänsyn till landskapets värden och karaktärer.

Öppenhet - slutenhet

Höjder och vegetation ökar ofta den visuella tåligheten genom att de placerar vindkraftsanläggningen i bakgrunden medan ju öppnare landskapet är desto längre syns vindkraftverken och påverkar större områden. Vindkraftverk syns mycket väl över vatten och kan påverka kusten över stora avsnitt. De dominerar däremot inte över landskapet pga skalan men kan upplevas som främmande inslag.

I sluten skogsmark upplevs inte kraftverken på nära håll. Däremot när de syns i en horisontlinje över skogen kan de upplevas som mycket främmande inslag som har landat i skogen. Blir de ett stort antal kan upplevelsen bli att naturen har blivit ett slags industrilandskap.

Rumslighet

Topografi, skog och bebyggelse skapar rum i landskapet, mer eller mindre tydligt avgränsade. I en liten rumsbildning kan kraftverken bli dominanta. En vindkraftsanläggning med flera verk bör hållas inom ett rum för att få en tydlig lokalisering och inte splittra rumsbildningarna. Forskning visar att människor föredrar enhetliga anläggningar med en tydlig avgränsning.

Skala

Ett småskaligt landskap är oftast mindre tåligt för en storskalig vindkraftsetablering än ett storskaligt slättlandskap eller kustlandskap. Det är en fördel när det finns få referenser till den

mänskliga skalan. Om landskapet är öppet är det svårt att relatera till djup eller höjd och att få en storleksuppfattning. Bedömningen blir att det storskaliga öppna landskapet är tåligt.

Komplexitet

Ett komplext landskap dvs med stor variation kan innebära att en vindkraftsanläggning blir ett element i mängden. Men det kan också innebära att det blir det sista elementet som gör att landskapet blir för rörigt. Ofta kan ett komplext landskap dölja vindkraftsanläggningar från vissa vinklar. Det är svårt att säga att landskapet generellt är tåligt. Det krävs detaljstudier för varje objekt.

Karaktärselement och landmärken

Vindkraftverk kan genom sin stora skala och rörelse dominera över och konkurrera ut enskilda landmärken eller karaktärselement om de placeras för nära.

Riktning, struktur, topografi

Landskap med påtaglig riktning t.ex. sprickdalslandskap eller åsar ger vissa förutsättningar hur vindkraftverk kan anpassas till topografin. Lämplig anpassning bedöms vara att placera rader eller långsträckta grupper längs riktningen i landskapet.

Avstånd

(Ur remissen 2007-08-30 angivna för stora verk upp till 150 m. Dessa avstånd är inte med i slutversionen av handboken från Boverket)

Närzon: 0-4,5 km då vindkraftverken blir ett dominerande element.

Mellanzon: 4,5-10 km då synligheten varierar beroende på landskapets karaktär. I öppna landskap är verken väl synliga men det kan vara svårt att uppfatta deras storelek. Är landskapet mer komplext med skogsdungar, bebyggelse osv minskar verkens synlighet

Fjärrzon: 10-16 km vindkraftverken syns tydligt i helt öppna landskap. Landskapsformerna och innehållet i landskapet minskar generellt dominansen.

Yttre fjärrzon: mer än 10-16 km där vindkraftverken ses som små företeelser vid horisonten även om de kan vara svåra att skilja från andra landskapselement.

Utformning

Hur vindkraftanläggningen utformas har stor betydelse för hur den påverkar landskapet.

Vindkraftverkens storlek i relation till landskapets skala är viktigt. Det kan innebära att en landskapstyp kan tåla mindre verk men att större verk totalt skulle dominera landskapet. I andra landskapstyper kan ett större enskilt verk dominera mindre än flera mindre som är spridda i landskapet. Här är landskapets skala och rumslighet avgörande.

Grupper av vindkraftverk bör ställas i lätt uppfattbara geometriska mönster. Det uppfattas mer som en helhet än fritt spridda verk. Detta gäller framförallt i öppna landskap.

Förändringen av landskapsbilden blir normalt lägre då flera verks samlas än om samma verk ligger utspridda i landskapet. Står de relativt tätt på en rad kan de upplevas som en vägg.